

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în ne care
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 9 Noemvrie 1907.****Numărul 44.**

CONGRUA.

De câteori e vorba la noi de această mare chestiune a congruei, totdeauna auzim țipete de indignare. Chiar astăzi, când ni-s'a dat să înregistrăm în chestiunea aceasta un moment însemnat, care constituie un real progres spre bine, — dacă e să fim sinceri, pe cum trebuie să fim, — nu putem amuți sunetele acestui țipet.

Sunt 10 ani trecuți, decând comisiunea centrală pentru congrua catolică și-a început activitatea cu conscrierea venitelor tuturor beneficiilor bisericești greco-catolice și romano-catolice. Conscrierea aceasta s'a terminat, în cât privește beneficiile mari, abia în anul acesta 1907. Așa dară pentru efectuarea conscrierii venitelor, măritei Comisiuni congruale i-au trebuit 10 ani și mai bine. Ca și când toată chestiunea congruei ar fi stat din aceasta conscriere de venite. Curat ca omul îndărătnic, care perde vremea cu nimicuri, când nu vrea să isprăvească lucrul de căpetenie, ce i-s'a îndreptat.

Ca rezultat vedem, că chestiunea congruei a stat pe loc 10 ani.

Am auzit din multe părți accentuându-se, că trăgânarea aceasta a congruei ar fi a se atribui ținutei Clerului rom.-cat., care nu vrea să concurgă din bunurile sale pentru acoperirea lipselor preoțimeii gr.-cat. din cauza, că lipsele acestea ar fi de tot prea mari, adecă dotațiunea actuală a clerului gr.-cat. de tot prea mică, și că clerul gr.-cat. ar fi prea puțin patriot.

Nu putem constată cu siguranță cât adevăr conține presupunerea aceasta, știm însă atâta, că dotațiunea clerului romano-catolic dela noi este de așa, încât în general nu mult dobândește prin regularea congruei, și astfel și numai

din acest motiv este espicabil faptul, că clerul romano-catolic să nu fi urgitat cu deadinsul introducerea congruei așa pe cum este contemplată. Când ești sătul și îndestulit e ușor să pertractezi și să tămânzi o cauză, mai ales dacă n'ai ce așteptă dela ea.

Nu așa stă însă lucrul cu clerul gr.-cat. și în special înțelegem aici Clerul gr.-cat. român al provinciei noastre bisericești.

E lucru cunoscut, că dotațiunea Clerului nostru este sub nivelul dotațiunii unui lucrător de rând dela oraș. Deci chiar și factorii competenți trebuie să fie convinși, că Clerul nostru e în cea mai mare măsură avisat la o ridicare cuvenincioasă a dotațiunii sale, — ba mai mult, Clerul nostru are drept la aceasta îmbunătățire a dotațiunii sale, atât în interesul traiului său onest și cuvenincios, cât și mai ales în interesul prevederii mai acurate și mai intenzive a agendelor împreunate cu chemarea sa sublimă.

Conștiu de acestea Clerul nostru nu a încetat a luptă între marginile sfintelor canoane și a legilor țării, pentru dobândirea pâinii sale de toate zilele.

De zece ani de zile în sinoadele protopopești și în sinoadele arhidiecezane, veneratul Cler a cerut regularea congruei, fie laolaltă cu Clerul rom.-cat., fie independent de acesta — din Vistieria statului.

Preasfințtii nostri arhieriei în frunte cu Mitropolitul au cerut același lucru de nenumărate ori atât prin reprezentațiuni în scris cât și verbal cătră Majestatea Sa și cătră Inaltul guvern regesc.

Rezultatul la toate acestea este aproape nul. Subsidul maiestatic de 18,000 fl. care se trimitea spre împărțire Ordinariatului arhiepiscopesc, s'a augmentat ce e drept aproape din an în an cu subsidiu de stat considerabil, dar de

altă parte s'a și contopit cu acesta și laolaltă le împarte Domnul ministru în mod arbitrar și după o cheie de tot curioasă. Subsidul acesta mai pe urmă a crescut la atâta, încât împărțit după dreptate ar fi de ajuns spre a acoperi cam 40% din întregirea congruală a clerului arhidiecezan. Aceasta încă tot ar fi ceva, dacă s'ar împărți după dreptate și la timp (pe cât știm noi subsidul pe an. 1907 încă nici acuma nu e asignat).

Așa însă cum se face, subsidul erarial în loc să aline, mai mult adauge simțemântul de amărăciune și indignare al Clerului, mai ales, că în același timp plățile tuturor funcționarilor publici s'au urcat, dotațiunea clerului român greco-oriental și a tuturor celorlalte Cleruri din țară s'au regulat, chiar plățile și pensiunile învățătorilor poporali s'au asigurat și ridicat cu mult deasupra congruei noastre preoțești, — carea va să fie.

Un rezultat însă totuși am obținut, care trebuie să ne fie foarte prețios, și anume: simțemântul de admirațiune față de Ilustrul Cor episcopesc al Provinciei noastre bisericești, care în frunte cu înțeleptul și bunul nostru Mitropolit poartă o luptă atât de eroică și intrasigentă, — pe cum și față de Veneratul nostru Cler, care numai cu sudori crunte își poate aveà pânea de toate zilele, își poate crește pruncii la școli și își poate implini agendele împreunate cu oficiul său, și pe lângă toate acestea are și în chestiunea aceasta o ținută deamnă și bărbătească și nu se dimite la acte desperate și umilitoare pentru sf. biserică.

* * *

Poate că afacerea Congruiei ar mai fi rămas încă multă vreme în stadiul conscrierii venitelor. Poate că comisiunea congruală ar mai fi aflat vre-o rubrică din cutare conscriere, care ar fi trebuit întregită

prin pertractări cu anii, dacă nu venea poruncă dela Majestatea Sa către ministrul de culte pentru grabirea congruei.

În urma îndrumării primite, comisiunea centrală congruală, în ședința sa din 19 Martie 1907 a stabilit isoarele, din cari să se acopere lipsele congruei, apoi, cât să contribue beneficiile mari și cum să se facă contribuirea. Operatul acesta în calea ministrului de culte a fost strapus Corului episcopesc catolic, care s'a ocupat cu el în conferința sa din 7 Maiu 1907 emitând o comisiune pregătitoare, iar aceasta o subcomisiune pentru studiarea operatului.

Operatul acestei subcomisiuni și respective al comisiunii pregătitoare s'a pertractat în conferința corului episcopesc catolic ținută în palatul primatului din Buda în 24 și 25 Octomvrie 1907. La aceasta conferință au luat parte Escelenția Sa Mitropolitul nostru împreună cu toți episcopii sufragani. După cum am anunțat deja, în această conferință s'a primit, nu fără discuțiune, propunerea subcomisiunii, că suma de lipsă pentru regularea congruei clerului greco-catolic și romano-catolic să se acopere în jumătate din partea statului, ear în cealaltă jumătate din isoarele bisericesti catolice, între cari isoare ocără

în locul prim fondul religionar. Din suma astfel întregită se vor împărtași atât preoții gr.-cat. cât și cei rom.-cat. fără nici o deosebire.

Importanța acestei hotărâri zace întru aceea, că s'a recunoscut Clerului nostru dreptul de a fi împărtașit cu congrua din aceleși fonduri cu Clerul rom.-cat., de altă parte ea este un *punctum saliens* al chestiunii, așa în cât de aici încolo nu mai sunt pedeci însemnate în calea regulării congruei și putem spera, că aceasta va și urmă în curând. Va urma adevărat ceeace trebuia să fie înainte de aceasta cu cel puțin 8 ani.

Nu ne îndoim, că Clerul nostru se va bucura și acuma, fie și mai târziu, de regularea congruei, dar bucuria și satisfacția aceasta nu va fi atât de mare, precum ar merită din natura sa lucrul acesta, și la nici un caz nu va fi în stare să aline durerea și amărăciunea de cari ni-a împlut sufletul tractamentului vitreg și dușmanos al celor puternici. Cum ar putea să fie bucuria noastră deplină când nise dă un lucru cu întârziere atât de mare, precând l'am fi putut avea și am avut dreptul a-l avea de mult, așa încât acum să vedem de perfecționarea lui. Dacă se introducea congrua la timpul său, acuma am putea îndrepta din scăderila ei așa,

p. e. am putea clasifica parohiile și cu acele minimul de salariu, am putea ridica minimul acela la o sumă mai proporționată cu lipsele de astazi și cu salariile altor funcționari publici, — am putea regula fondul de pensiuine etc.

Cine ar putea calcula paguba materială și morală, precum și stagnarea în celea culturale a bisericii noastre, urmate din aceasta întârziere?

Aceasta e soarta noastră: tot mai târziu, și ce e mai rău, *ad majorem regni Hungariae gloriam.*

Avem însă deplină încredere în aceia, cari și până acum au purtat grije de clerul nostru și suntem convinși, că și de aici înainte vor fi buni părinți ai noștri ai tuturor.

Fondurile diecezei de Gherla. S'a facut destul credem, unei dorințe din foarte multe părți exprimată, de a se cunoaște adevărat situația fondurilor diecezeane administrate de Veneratul Capitu de Gherla. Am primit rațiunile finale ale acestor fonduri, în număr de 55, de pe anul 1906. Vom spiciu câteva date de interes obșteșc:

Fondul *Viduo-organul ardelenesc* are o avere de peste 425 mii cor. a împărțit în 1906 văduvelor și orfanilor de preoți aproape 10 mii cor. Același fond al *părților ungurene* e de peste 165 mii cor. s'au împărțit și aci peste 9 mii cor. Pentru augmentarea acestor

FOIȚĂ.

„Puterea întunerecului.”

Sub titlul acela, „Luceafărul” sibiian, trecând sfera de activitate ce-i compete, se năpustește asupra unei cărți apărute în Blaj, pentru a-și permite luxul de a lovi în dascălimea din Blaj și în Conzistorul de aici.

La multele întrebări ce ni s'au făcut de când cu trecerea „Luceafărului” la Sibiu, noi am răspuns totdeauna în mod cinstit pretinilor noștri, asigurându-i, că „Luceafărul” va păstra aceeași atitudine și că nu se va *sibiieniza* nici de cum, ci va plană și de aici încolo în aceleași înalte regiuni literare, fără să amestece nici măcar un acord discordant confesional în simfonia-i cu care ne obișnuiserăm de pe vremea când apărea în Pesta, și actualii ei directori nu aveau nici un amestec direct cu Sibiienii.

Ne-am înșelat!

Și e datorința noastră să remarcăm amăgirea aceasta, când „Luceafărul” la deadreptul rolul agresiv, pentru un motiv cu totul imaginar.

E vorba de „Filotea” Sf. Francisc de Sales, tradusă de ieromonahul Mănăstirei de aici.

Pe cât știm noi, traducerea aceasta s'a publicat într'un număr foarte restrins de exemplare, câteva sute. Am aflat de asemenea, dela însuș traducătorul, că lucrarea nu s'a trimis la nici un jurnal. Nici chiar în coloanele „Unirii” nu s'a amintit nici cu un șir măcar apariția acestei lucrări.

Am văzut-o și noi și am rămas surprinși de limba ei, dar nu ne simțiam în drept a a ne estrima asupra ei, după-ce nu ni s'a trimis redacției.

Să spună „Luceafărul,” i-s'a trimis?

Și dacă nu i-s'a trimis, cum vine să se exprime asupra ei și mai ales, cum vine să se extindă și asupra altor factori, cari n'au nici în clin, nici în mână cu geneza acestei cărți?

E un prilej de a batjocori Blajul?

Un prilej de a face haz în cutare cerc înalt din Sibiu, pe tema unei lucrări, de care singur autorul poate fi responsabil?

Prea bine; remarcăm aceste „moravuri literare,” de cari chiar revista sibiiană se îngrozește. (Vezi acelaș număr din „Luceafăr,” articolul „Moravuri.” Nr. 19—20. 1907, pag. 438).

Noi credem, că orice jurnal are a se extinde numai la lucrările ce i-se trimit la redacție. Sau chiar dacă își permite luxul de a se extinde și la alte lucrări, are de a face eschisiv cu autorul și nu și cu mediul în care autorul trăește, care în cazul de

față e tot așa de străin de volumul din chestie, ca însuși redacția „Luceafărului.”

Ce mă împoartă pe mine, dacă cutare monah solitar își tipărește lucrarea cu ortografia etimologie și în limbajul veacului a-XVII-lea! Cel mult e un prilej de curiozitate pentru lumea de azi, dar nu e un prilej de a râde de cei-ce n'au nici în clin nici în mână cu aceste curiozități.

În aceeași vreme, nu e motiv de a-ți bate joc de însuși conținutul cărții și de-al introduce sub tristul titlul de „Puterea întunerecului” din făimoasa dramă a lui Tolstoi.

Dacă directorii actuali ai „Luceafărului” ar avea cât de cât cunoștințe în ale teologiei¹⁾ după cum au dovedit de repetite ori că *nu au* — nu ar aninti la acelaș loc minunată „Filotea” alături de „Epistolia” și „Visul Maici Domnului”, și dacă ar ști în câte exemplare s'a tipărit aceasta traducere a „Filoteei” nu ar pomeni de „nota mercantilă, a rândurilor” ei.

Cartea s'a tipărit într'un număr foarte mic; în comerț nu s'a pus. Cum vine atunci cineva să conteste dreptul autorului de a-și tipări cartea cu litere cirilice sau turcești chiar!

(¹ Recomandăm în atenția „Luceafărului” articolul recent al „Vitorului” (Iași anul X pag. 4 și urm.) „Care este chemarea preoțimeii”, de Arhimandritul *Iuliu Scriban*.

fonduri au contribuit preoții cu 4735·80 cor. și 810·10 cor. adică 5545·90 cor.

Inrudit cu aceste, s'ar părea că este fondul *orfanotrofial* ardelenesc și unguresc. Cel dintâiu a avut avere de 49 mii coroane preoții au contribuit cu 754 cor. — al doilea a fost de 99 mii cor. cu 579 cor. contribuiri din partea preoților. Ajutoare nu s'au împărțit din nici unul.

Fondul *central* are avere de peste 239 mii coroane s'au împărțit în decursul anului ca stipendii studenților, ucenicilor de meserie și pentru cărți școlare la 6 mii cor.

Sunt apoi iarăș două fonduri *diecezane*, a preoției din părțile ardelenesc și a celeia din părțile ungurene. Cel dintâiu a avut la finea anului avere de peste 44 mii cor. al doilea de aproape 15 mii cor. Au contribuit preoții la augmentarea acestor două fonduri cu aproape 900 cor. din cel dintâi s'au dat ajutoare și stipendii 3176 cor. din al doilea 766 cor. Apoi fondul *diecezan comun* cu o avere de aproape 5 mii cor. din acesta s'au dat stipendii și ajutoare aproape o mie cor.

Fondul preoților *deficienți* încă e împărțit în două părți, cel ardelenesc e de peste 12 mii cor. cel unguresc de 11 mii cor. la amândouă aflăm subvențiuni din partea ministrului de culte de 504 și 722 cor. nici o contribuție însă din partea preoției. Din cel dintâi s'au împărțit ajutoare de 988 cor. din al doilea 252 cor.

Fondul pentru susținerea *preparandiei diecezane* a încasat de abia 5 mii cor. taxe dela parohii, a treia parte din suma cu care datorează aceste. A cheltuit pentru salare și alte spese peste 7 mii cor. trebuind să încheie anul cu aproape 2 mii cor. supraerog. Iată aci o instituție folositoare, dar care e în primejdie să fie închisă din lipsa fondurilor disponibile.

Nu ne miră de altcun tonul acesta magistral, când „Luceafărul“ își permite luxul de zeflemizează acum și pe dl Iorga, care *singur* i-a ridicat în slavă. Eră o vreme când cronicarii „Luceafărului“ — adorau în genunchi pe dl Iorga; acum că dl Iorga fi ridicase îndeajuns și nu mai au nevoie de sprijinul acestui uriaș, își permit să-l zeflemizeze!.....

Înțelegem deci deși nu aprobăm nota aceasta de superioritate a „Luceafărului“, dar nu înțelegem cum în rolul acesta magnific de *arbiter elegantiarum* se extind și la oameni, cari n'au nimic a face cu produsele literare incriminate.

Astfel „Luceafărul“ provocându-se la aprobarea acestei traduceri din partea Conzistorului din Blaj, adaugă: „Cum s'a putut glumi atât de rău în acel 9 Martiu la Blaj?“

Conzistoriul din Blaj a *glumit*, aprobând o carte.

Poate că s'ar putea remarcă și alte glume de acest fel, dacă am lua la refec și alte aprobări de aiurea.

Noi credem însă că nu e *estetic* — atât numai! — să-ți permiți astfel de glume la adresa unei corporațiuni așa de înalte! Mai credem apoi, că conzistoarele noastre nu sunt foruri *literare*, — nici Academii, nici „Asociațiuni“, nici redacții literare, cari să judece forma literară a unei lucrări, — ci foruri bisericesti, cari au să judece eschisiv valoarea dogmatică-morală a unei lucrări.

Din fondurile mai mărunte însumăm fondul *Macedon Pop*, cu avere de 6269 cor. a dat 270 cor. ajutoare; — *Teod. Szilágyi* de 1057 cor. a dat 40 cor. stipendiu; — *George Pop* de 2635 cor. a dat 100 coroane stipendiu; — *Gavril Vajda* de 6507 cor. a dat aproape 300 cor. școalei din Glod; — *Dem. Babulec*, de 10237 cor. a împărțit 480 cor. stipendii; — *Marincaș* de 15365 cor. a dat 240 cor. stipendii; — *Mihail Pavel* de 10 mii cor. a dat preotului și școalei din Sat-Slatina 354 cor. — *Grațian Carpați* de peste 4000 cor. a dat 200 cor. stipendiu; — *Fondul preparanzilor bolnăvi* de 2485 cor. a cheltuit peste 230 cor. — *Bidiu* de 4233 cor. a dat preotului din Sava 183·86 cor.

Mai sunt apoi fonduri de votivale: *Mih. Pavel*, *Ioan Alexi*, *Dr. Ioan Szabo*, (de peste 14 mii cor.) *Dr. Ioan Nechita* (peste 3000 cor.) *Dr. Ioan Vancea* ș. a. și depozite de a bisericilor.

În total aceste fonduri au o avere de 1 milion 300 mii coroane.

Remarcăm puținele contribuiri ale preoților (7.770 cor.) și mai puține a parohiilor (5.778 cor.) mai bate la ochi remanenta de cassă de peste 16 mii cor. și interesele restante de aproape 49 mii cor. S'ar părea, că se fructifică capitalele prin împrumute date persoanelor private și bisericilor, cei mai răi plătitori. Depunerile la bănci sau plasarea capitalelor în hârtii de valoare ar fi cu mult mai de recomandat.

REVISTE.

Din Patrie. Știrile mai noue ce ne sosesc din Viena anunță cu bucurie, că Majestatea Sa s'a însă-nătoșat pe deplin. A primit deja

Altfel volumele aprobate ar trebui trimise negreșit spre supra-cenzurare redacției „Luceafărului“.....

De încheiere „Luceafărul“ adăugă. câteva vorbe despre datorința de a luptă împotriva acestor „rela“. „De conștiința acestor datorii trebuie să se pătrundă și cărturarii blăjeni, povățuindu-l pe blândul ieromonah să-și sacrifice sau ambiția de autor. sau pietatea față de greșelile trecutului. N'au făcut-o și n'o fac nici astăzi, și astfel ne întâlnim atât de des cu acea limbă stâlciată, în care ideile să sugrumă“.... etc.

De unde vine, mă rog, „Luceafărul“ să amestece pe cărturarii blăjeni în lucrarea anui om solitar, și de unde le contestă „conștiința acestei datorii“ și pe viitor?

Sunt margini peste cari nu să poate trece, fără să te poticnești; sunt înălțimi pentru cari nu sunt suficiente aripile unui Icar.

„Luceafărul“ își subsapă însuși temelile, când depășește limitele pentru cari li lipsește priceperea.

Și va rămânea foarte izolat, o spunem cu durere, când publicul se va convinge, că imparțialul „Luceafărul“ deodată, să sibienisează din ce în ce mai mult

în audiențe private pe ministrul de externe *Aehrenthal* și pe premierul austriac *Beck*. Aceștia i-au raportat despre starea politică, de bună samă și despre cazul trist dela Cernova, de care și-au legat poziția ce o vor lua față de noul pact partidele parlamentare slave, și în special Cehii. În sine socotit pactul e cel mai bun, ce l-au avut până acum Austriacii, aceasta o recunosc toate partidele lor, au însă mai multe nedumeriri. Nedumeriri mai însemnate are ministrul de externe *Aehrenthal*, care își va părăsi — după cum se vestește — portofoliul, dacă pactul s'ar primi în forma statorită de cele două ministere. Nedumeririle lui sunt de drept public, lui i-se pare că în pact i-se dă voie Ungariei să treacă peste marginile dualismului fixate la anul 1867.

Franța. Nădejdiile, ce au legat francmasonii franțezi de legea despărțirii bisericii de stat, și mai ales de înființarea bisericii „apostolice, catolice, naționale, franțeze“ în frunte cu episcopul călător și metamorfozat Villate, au sburat în vânt. „Biserica“ aceasta nu și-a aflat adherenți. La început unii oameni mai sanguinici conturbau servițiile lui Villate. băgând însă de seamă, că credincioșii lui stau din polițiști, jidani, reformați și francmasoni, nu i-au mai făcut nimica. Pe urmă Villate a rămas fără credincioși. Socotindu-se el de cap al bisericii naționale, s'a aranjat boierește, și a trăit ca un domn mare. Toate acestea le-a făcut din datorii, căci credincioșii lui n'au avut voie să contribuie la susținerea episcopului lor. Neputând plăti datoriile, a plecat iarăș în lume; i-s'au vândut toate, chiar și cârja pastorală. Cu el s'a dus și „biserica catolică, apostolică, națională, franceză“ în vânt.

Rusia. După cele două diete revoluționare, cari — dacă ar fi fost lăsate neconturbate în lucrările lor — de bună seamă prăpădeau Rusia în scurtă vreme, vine a treia dumă, la carea toată lumea se uită cu un ochiu tare neîncrezător. Fi-va și aceasta un teatru de revoluțiune, ori doar majoritatea își va trage pe seamă, și va introduce în Rusia un parlamentarism sănătos, care să poată sană cel puțin în câțva multe rane deschise ale acestui colos? Partidele ce aveau până aci majoritatea și împedecau orice lucru

bun, cadetii, socialdemocrației și a derenții lor, au pierdut foarte multe mandate, au ajuns a fi în minoritate. Tocmai de aceea premierul Stolypin are toată nădejdea, că duma cea nouă îi va sta într'ajutor ministeriului, să-și împlinească obligămintele luate în manifestul din 30 Octombrie. Guvernul deocamdată n'are voie să șteargă pedeapsa de moarte, mai ales după ce și azi nu sunt rare atentatele asupra trenurilor și oficialilor publici. Va aduce însă în dumă proiecte agrare, cu privire la libertatea pressei, asigurarea libertății personale, reforme judiciare ș. a. E o chestie vitală a Rusiei, prezentă-va guvernului Stolypin dumei proiect despre autonomia națională a diferitelor popoare, ori ba? Membrii guvernului nu se însuflețesc de aceasta autonomie, carea ar avea răsunset la Rutenii din Austria, și cu vremea și la noi în Ungaria. Să sperăm că cel puțin a treia dumă va arăta succese!

Invitare de abonament.

P. T. Domni cetitori și abonenți sunt rugați, să binevoiască a-și renoua abonamentul.

De asemenea rugăm și pe abonenții, ce sunt în restanță cu prețul foaiei atât de pe anul acesta, cât și de pe ani trecuți, să binevoiască a ni-l trimite, căci foaia suferă lipse mari, neputându-și acoperi trebuințele sale și datorii față de tipografie.

ADMINISTRAȚIUNEA.

MAI NOU.

Joi a sosit la Veneratul Ordinariat lista celor împărtașiți din ajutorul de stat pe a. c. Suma ce se împarte e de 233.111 cor. cu ceva mai mare ca în trecut.

Noutăți.

Din arhidieceză, Vasile Pop administratorul parohial al Topoi deșarte a fost numit de paroh al Berindului. Au fost promovați de parohi următorii administratori parohiali: Anos Frâncu Benic, Aurel Hulea Galda de jos, Izidor Raica Galda de sus. Ioan Nestor Intregalde, Ciriac Raț Oieșdea.

— Vineri, sârbătoarea sf. Dumitru, au fost hirotoniți întru diaconi și Duminecă întru preoți, clericii: Traian Raț numit administrator parohial la Cacova (tr. Aiud); Gavril Hintea, la Suatul de sus (tr. Coșocna); George Nicoară, disponibil; Septimiu Popu cooperator la Ațintis (tr. Ernot), și Alexandru Pop, administrator parohial la Hășmaș (tr. Indol).

Din dieceza de Orade. Până la 25 crt. e deschis concursul pentru ocuparea stațiunii cantor învățătoarească din *Cuța* situată în districtul protopopesc al Supurului de jos, stațiunea cantor-docentală din *Mociar*, stațiunea cantor-docentală din *Rogoz*, stațiunea cantor-învățătoarească din *Dumbrăvița* toate situate în districtul protopopesc al Holodului, și la stațiunea docentală a III din *Sanislău* situate în districtul protopopesc al Eriului. Concursurile provăzute cu documentele prescise, să se înainteze oficiilor protopopești respective în Alsó-Szapor, Hollód (p. Venter) și Szaniszló.

Hymep. Dr. Romul Boilă, avocat în D.-Sân-Mărtin anunță căsătoria sa cu gingașa doamnă Livia Pop, din Blaj, care se va celebra la 17 crt. în biserica catedrală din Blaj.

— Dr. Andrei Dobossy și Maria Gitta se vor cununa în Tătărești (Résztelek) la 18 Noemvrie 1907 n.

— Traian A. Mihalca teolog absolut din Hurez anunță serbarea cununiei sale cu domnișoara Cornelia Maroșan Mureșan din Vasad ce se va serba în biserica gr.-cat. de Vasad în 14 Nov. n. la 4 oare p. m.

— Ioan Russu din M. Ludosiu și Rely Boeriu din M. Lechinția cununați.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor contribuiri pentru:

f. Internatul de fetițe dela Ioan Micu, Sevestreni. 7 cor.

f. Masa studenților, Vas. Măscă, Beiu, 5 cor. 80 fil. Liviu Dan, Cluj, 400 coroane, venitul concertului aranjat azi-vară de tinerimea universitară. Suma aceasta s'a depus la „Câmpiana“ din Mociu.

„Mângâierea creștinului“. Vestim cu bucurie cetitorilor noștri, că această bună carte de rugăciuni, compusă de părintele protopop Ioan Genț din Orade, a apărut deja în a doua ediție. Două mii de exemplare s'a trecut în scurta vreme de un an și câteva luni. Un succes, cu care nu credem că se poate lăuda multe publicațiuni. Ediția a doua e și mai bogată și mai ieftină, ca cea dintâi. Tiparul e curat și frumos. Stilul și limba însă nu e uniformă. Rugăciunile scoase din ediția veche a orologerului diferă mult de acele traduse acum din cărțile de pietate apusene. Am dori o uniformare a limbii și o grijă în alegerea vorbelor rugăciunii. Multe cuvinte sună așa de curios, când le întâlnești în cărțile de pietate, (Sfinții = advocații noștri, Vergura Maria = înaltă în rang, ș. a.) Lipsesște parcă și calendarul bisericesc, care nu strică în o carte de rugăciuni. Facem aceste observări cu cel mai bun gând, de a perfecționă cât mai mult o scriere menită să se găsească în toate casele creștinești. Prețul dela 1—6 cor.

Expoziția de copii din Ilmbav. Bunul început făcut cu prima expoziție de copii, aranjată în toamna anului 1906 în comuna puternică Apoldul-român, indemn a dat cărmacilor. „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“, de a continua această lucrare de mare interes pentru dezvoltarea priincioasă atât în aceea ce privește hijena, sau stările sanitare, cât și cu privire la economia de casă, cum e îmbrăcăminte, curățenia preste tot, alimentația și celelalte, cari condiționează puterea de trai a poporului muncitor. Pentru a doua expoziție de copii s-a ales comuna Ilmbav. Cu conșiderarea la timpul de tot frumos și la mulțimea participantilor, expoziția s'a ținut pe plătoul de dinaintea bisericii gr.-cat. 51 exponente, încunjurate de copii (33 băieți și 41 băiete), cu vrâsta dela 6 luni până la 8 ani, toți sănătoși, voinici, chipeși, voioși, bine îngrijiți

și frumos îmbrăcați. Cu mențiune onorifică au fost premiați copila notarului, Aurelia Marin și fiica preotului, Victoria Alexandru, iar cu bani s'au premiat în total 35 copii, din cari 30 cu câte 5 cor. și 5 cu câte 3 cor., trecute în câte un libel de depunere al însoțirii de credit „Raiffeisen“ din Ilmbav. După premiere s'au fotografiat prin fotograful Auerlich într-un tablou întreg publicul participant, în al doilea mamele cu copii și apoi 3 copii singuratici dintre cei mai frumoși.

Convocare. Despărțământul Reghinului, aparținător reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș, în înțelesul statutelor sale și conform concludinilor luat în adunarea precedentă, își va ține: *adunarea generală de toamnă* la 12 Noemvrie n. în comuna Sănmihai (Szentmihály) la care adunare, onorații domni preoți ca directori școlastici, spectatori membrii fondatori, ordinari și ajutători, pe cum și toți aceia cărora le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin această cu toată onoarea sunt invitați.

Pe egrinaj. Din prilejul jubileului de 50 de ani de preoție a Sfinției Sale P. Piu X. se vor duce mai multe peregrinaje la Roma. Ele sunt împreunate cu excursiuni științifice: Un astfel de peregrinaj va conduce și un episcop de al nostru în luna lui Iunie 1908. Unul dintre cele mai interesante peregrinaje va fi cel condus de Părintele Iosif Teutsch din Gurtenstein, care va percurge Italia de-a lungul și sudul Franței. Va porni din Viena la 4 Maiu 1908.

Știri literare. Cel mai plăcut dar de Crăciun și pentru toate ocaziile solemne, e „Biblioteca copiilor și a tinerimii“ de A. O. Maior din care a apărut acum volumul al III-lea cu 20 de ilustrațiuni artistice și colaborarea prețioasă a dlor: I. Al. Brătescu-Voinești, Mihail Sadoveanu, Oct. Goga, Maria Cuntan, I. A. Bassarabescu și A. O. Maior. Volumul frumos și solid legat se vinde în Austro-Ungaria: 1 cor. În România și străinătate: 1 Leu 30 bani plus porto 15 bani. Toate trei volumele se pot comandă dela orice librărie românească și dela Administrația revistei „Luceafărul.“ Sibiu (Nagy-szeben).

Colecție prețioasă. În una din seratele vrednicei reuniuni a sodalilor români din Sibiu, dl Ioan Apolzan, tipograf, a predat neobositului prezident a reuniunii, domnului Victor Tordășianu, un volum manuscris de 81 pagini, cuprinzând numirile uneltelor de mână întrebuintate la măsurit, bărdășit, modelărie, căruțarie, strungărie și sculptură, toate în limbile română, magiară și germană și conținând și unele explicațiuni. Ar fi tare de dorit, dacă lucrarea dlui Apolzan ar găsi cât mai mulți imitatori și pe la celelalte meserii.

Petreceri. Universitarii români din Cluj invită la petrecerea cu dans ce se va aranja în sala dela „Hotel Central“, în 21 Noemvrie n. 1907. Venitul curat e destinat pentru Masa studenților și Casina română din loc.

Incendii. Ni se comunică arderea totală a bisericii din *Cucerdea română* și nimicirea tuturor vaselor, ornatelor și cărților sacre și de odată se face apel pentru ajutor. De asemenea ni se scrie că la *Balomir* cici economi au fost total ruinați de un incendiu și de asemenea se apelează la ajutorul inimilor generoase. Inregistăm aceste nefericiri dar în acelaș timp nu putem lăsa neamintită indolența care ne stăpânește și acum, de a nu ne asigură ayutul în schimbul cât-orva coroane plătite anual. Acum când sunt atâtea societăți de asigură chiar și la noi în patrie e dovadă de o stare foarte înapoiată lenea de a nu ne asigură contra incendiilor așa de păgubitoare!

Darea de samă și mulțămită publică. La petrecerea aranjată de tinerimea română din Lunca și jur la 1 Septemvrie n. 1907 au binevoit a suprasolvi următorii: Simion Michael Hususău și Bitay Pál Micăsasa câte

3 cor. 40 fil. A. E. Florian și Nicolae Baciu Blaj câte 1 cor. 40 fil. Ioan Handrea Mănărade și Ilarie Vlad Hususău câte 1 cor. Augustin și Victor Petricășiu. **Țind** 80 fil. Constantin Popa Săliște. Izidor Rusu Lunca, Nicolae Baci Agărbiciu, Iuliu Hârșian Tăureni Alexandru Banea Chesler, Inocențiu Borza Valchid, Alexandru David Mihalt, Augustin Gruția Blaj, Octavian Brânză Mihalt și Alexandru Măndru Giurgeu câte 40 fil. Ioan Puiu Luncă 20 fil. Dănilă Popa Luncă 10 fil. Ofert maritim s'a primit de la Flaviu C. Domșia Blaj 10 cor. Fazakas Géza Hususău 5 cor. Ioan Popa, Cergăul-mare, Ioan Trif Tăuni, Stauble Rudolf Hususău și Nuszbaum Manó Hususău câte 4 cor. Aurel C. Domșia Blaj, Nicolau Marcu Blaj, Dr. Ambroziu Cbețian Blaj, Dr. Victor Macaveiu Blaj, Valeriu Suciu Blaj și Aurel Hârșian Cenade câte 2 cor. Ștefan Roșian Ioan Fodor Blaj câte 1 cor. 60 fil. — Venitul total al petrecerii a fost de 166 cor. 90 fil. Din aceasta subtrăgându-se spesele de 126 cor. 90 fileri., rămâne venitul curat 40 cor. care sumă s'a predat M. On. Ștefan Lita paroh în Lunca spre folosul s. Bisericii. Tutturor celorce au suprasolvit precum și celorce și-au rescumpărat biletul neparticipând la petrecere și asemenea celorce ne-au onorat cu prezenta la petrecere, le aducem și pe aceasta cale cele mai sincere mulțămite. Lunca, 9 Septemvrie n. 1907 Ioan Mihailu I. Toma, cassariul petrecerii, Elle Magda, controlorul petrecerii.

Reuniunea femeilor române din Blaj și-a ținut adunarea generală de toamnă Duminică în 27 Oct. a. c. Deși și-au trimis și invitări speciale la aceasta adunare, totuși sala cea mare a Casinei era aproape goală. Am remarcat cu adâncă tristețe mai ales absența generației mai tinere a doamnelor rom. din Blaj, ceea ce, deși am amintit-o mai la toate adunările generale, cu adâncă mâhnire trebuie se o spunem nu am esperiat nici o îndreptare în privința aceasta. Tot cu aceeași mâhnire constatăm, că cele mai multe din aceasta generație nici chiar membre nu sunt. Aci nu mai văd deloc însuflețirea aceea caldă față de reuniune, care a călăuzit pe membrele fundatoare ale ei. Iată câteva date statistice din raportul general: Reuniunea are membrii: fundatori, onorari, ordinari etc. 143. Averea reuniunii e peste 10.000 cor. iar fundații au trei: Ana Vlassa 609'14 cor. Leontina F. Negruț 940 cor. Maria Hossu n. Szebeni 200'98 cor. S'au dat în anul 1907 elevelor dela școala de fete din loc ajutoare 560 cor. premii de cărți 50 cor. Iară pe anul 1908 s'a preliminarat 500 cor., cari se vor da școlai de fete din loc, având a le întrebuiță pentru procurarea unui mobilier de școală mai corespunzător. Tot aci s'au luat hotărârea a se continua seratele, cari în anii trecuți au reușit atât de bine.

O nouă bancă românească. Sub numele „Secășana“ inteligiența din comuna Ludușul mare și comunele învecinate, la stăruința Dlui Ieronim Spornic fost notar al comunei Veștem iar de prezent domiciliat în Sibiu, a înființat o casă de credit și economii societate pe acții cu sediul în frunțașă comună Ludușul mare (Ctutul Sibiu). Ca director al băncii este ales Dl. Ieronim Spornic; de cassariu: dl. preot local Alexiu Staicu și de contabil: dl. notar I. Cosma. Capitalul social este de 30000 Coroane. Depuneri se primesc pe lângă 5% fără termen de abdicere; iar cu 5 1/2% cu termen de abdicere de cel puțin 3 luni înainte, și cu 6% capitală de a în-

stitutelor culturale și sume mai mari cari stau depuse cel puțin 1 an. Acoardă credite cambiale, pe obligațiuni cu caveți, ipotecare și pe amanetare de efecte ori alte obiecte prețioase.

Pentru promovarea pietății. La pâr. Dr. Iuliu Florian în Cluj (Jokai u. 6) se găsește de vânzare iconițe sante a P. C. V. Maria povățuitoarea noastră. cu 12 rugăciuni în onoarea ei, scoase mai ales din paraclis. Aceste 12 rugăciuni, numite „Cununa Preacuratei“, cetite sara de membrii unei familii, sunt menite să promoveze evlavia. Prețul lor e de 60 fil. Tot acolo se găsește medalii de a P. C. Ecicioară, pentru prețul de 10 fil. bucata. Le recomandăm cu tot adinsul.

Poeziile lui Goga. au apărut în editura „Bibliotecii pentru toți“, și astfel pot să fie accesibile ori cui, ales, că și prețul s'a redus, la 60 bani. Dela „Baladele și Idéile“ lui Coșbuc nici un volum de versuri n'a avut așa succes, ca poeziile lui Goga, fiind premiate și de Academie.

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulțască clasa industrișilor și între Români. redacțiunea foii „Meseriașul“ din Lugoj mijlocește gratis plasarea de băieți la meseriașii noștri, cari caută și întreabă tot mai mult după băieți, învățăcei (șegirți, inși) la această redacțiune. La țaria neamului zidește tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacțiunea „Meseriașul“ roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-i caute și să-i ceară intervenirea pentru așezarea de atari băieți, căci ar avea totdeauna unde. Preoților și învățătorilor mai săraci li-ar da foaia chiar pe jumătate prețul (pe 1 fl. 20) numai ca să-i angajeze la acvirarea de băieți pentru cariera industrială. Adresa: Redacțiunea „Meseriașul“ Lugoj.

Neorelog. *Sabinu Știnea*, fiu nreotului din Groși, a repănsat, după un morb greu și scurt — la 30 Octomvri n. sara la 8 oare în vrăstă de 18 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. M. în U. Sum de 20 cor. încă la 19 Sept. c. s'a transpus destinațiunei și în numărul 41 al „Unirii“ s'a culetat. Poate a-ți trecut cu vederea.

„*Tovârșă*“. Adevărate socoșeli: fără nici un chichirez.

AVIZI

Se află de vânzare 3000 măji metriche napi — maja cu 1'60 cor. — Cei ce doresc să cumpere să se adreze Dlui EMIL VLASSA, proprietar, Sâncel—Blaj (Szancsal—Balázsfalva).

Mame cari își laptează

singure copiii lor, văd cu drag cum prind copiii lor putere și voicinne prin *Emulsiunea Scott*. *Emulsiunea Scott* e gustoasă, produce apetit, ajută mistuirea.

Intărește sănătatea

și dă putere întregului organism. Totodată are însă influință foarte favorabilă și asupra copilului de țată, făcându-l rumen și robust: bucurie îndoită pentru părinții iubitori.

La târguirea *Emulsiunei* să fiți cu băgare de samă la marca *Scott* — pescarul cu știuca în spate.

Prețul unei sticle originale e 2 coroane 50 fileri.

— Se capătă în farmacii. —

(37) 7—12

La Librăria Seminarială din Balázsfalva (Blaj) se află de vânzare toate tipăriturile de evidență pentru școlile noastre populare conform §-lui 33, Art. de lege XXVII—1907, și anume: coale de primire à 6 fl., coale de clasificări și absenți à 8 fl., coale de materie à 4 fl., coale de vizitațiune à 4 fl.

Toate protocoalele, de lipsă pe 1 an, legate (cel de vizitațiune nelegat) pentru școlile cu

40—80 băieți	costă	7'50 cor.
80—160	"	8'40 "
160—200	"	9'80 "
200—260	"	12'20 "

Avis!

La „Consum“ societate comercială pe acții în Blaj, află imediat aplicare o calfă pentru mărfuri coloniale și ferărie.

Tot aici se primește și un învățăcel.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Calendarul Unirii pe 1908.

Cuprinde pe lângă partea Calendaristică, Șematism și partea literară și noua lege școlară **Art. de lege XXVII din 1907 dimpreună ou Instrucțiunea acestei legi.** — Costă 80 fil. plus 10 fil. porto.

SSEI

Partea literară.

Vasile Fabian Bob.

(1795—1836).

(Continuare).

3

Lipsit cu desăvârșire, să adresa cu jeluirea către protectorul său George Asachi, fugit și el ca cei mai mulți boieri ai Moldovei în Basarabia, și-i spune, în scrisoarea sa desnădăjduită, că el nu mai poate fi în Iași, că starea sa, și a orașului, îl silește să alerge la ajutor străin, și deodată rugă pe Asachi, care singur îl mai ținea cu sfaturile sale în Moldova, să-i înlesnească mijloacele trecerii în Basarabia.¹⁾

Nici n'a întârziat răspunsul lui Asachi, care vinea, cu mai multă dragoste și nădejde decât ajutor real, în chipul următor:

„Am primit scrisoarea d-tale, și am înțeles, care sunt împrejurările ce te silesc ca să părăsești Moldova. Eu însă ca unul ce m'am hotărât ca toată viața să o afirosc pentru luminarea ei și binele compatrioților mei, am să mă întorc odată după alinarea acestei fortune ce bântue Moldova, și socot că voi avea mare trebuință de unul ca d-ta, ba încă și mai mulți, pentruca să pot mijloci de a să întemeia în patria mea niște școli publice, de care nația noastră are nevoie, câtă nu-i puțină de a ț-o spune acum; drept aceasta te poftesc să mai rabzi, d-ta știi ce vra să zică a răbdă, și că Mântuitorul numai prin răbdare a luminat lumea. Moldova are lipsă de mulți cari să rabde, ca să au un milion de prunci trebuiesc mulți părinți! Și iarăși știi ce vra să zică a iubi omenirea și că nime o iubește mai mult decât ceta ce-și afirosăște viața pentru binele ei! Rămâi deci, rămâi dle Fabian, și dacă împrejurările îți vor covârși de tot răbdarea, atunci scrie-mi ca să-ți înlesnesc mijloacele de a veni la mine, ca după demolirea furtunei să ne întorcem amândoi. Adio nu uită, că avem o patrie și o nație!“²⁾

Scrisoarea lui Asachi îi dă nouă nădejde și tărie, și mai rămasă câtva timp în Iași, dar acum sfaturile și cuvintele de mângâiere nu mai aveau loc. Mizeria lui ajunsese la culme, și prin urmare era lipsă de ajutor. În sfârșit veni și acesta, și i-se făcu posibilă trecerea în Basarabia la protectorul său.

După înfrângerea voluntirilor, la 1882 fu numit Domn al Moldovei Ioan Sandu Sturza, dela Dimitrie Cantemir încoace întâiul principe național, și cu întorcerea sa dela Constantinopol s'au deschis iarăși porțile Moldovei pentru boierii pribegi.

Intre acestia, se vede, a fost și Asachi.

Dar Vasile Fabian Bob, încă și la suiirea pe tron a noului principe, întâmplată la 8 Octomvrie aceluiași an, să află tot în Basarabia, pe cum apare din *Alusia* sa latinască.

Anume la sfârșitul *Alusiei* sale scrisă asupra *Odei* lui Asachi, pe care acesta, din prilejul intronării, o pornea drept gratulațiune către Moldoveni și către noul Domn pământean, Vasile Fabian Bob ne spune limpede: „*feci Kischinovii în Bassarabia.*“

¹⁾ Tot acolo.

²⁾ Publicată de V. Popescu—Scibaa, tot acolo, pag. 154—155.

Nu mult după aceasta să reîntoarse și el în Moldova, la Iași, unde petrecu prin diferite case boierești ca profesor privat, până la 1828, când deschizându-se din nou cursul învățăturilor românești, ajunse iarăși la catedră în gimnaziul Basilian dela Treierarchi.¹⁾

V.

Rentors din Basarabia, mai întâiu, la 1824, îl vedem în casa Marelui Vistier Catargiu, iar pe la 1826—27 să află în familia boerului Lascarache Bogdan, și să vede a fi fost bine primit în amândouă familiile acestea.

Casa lui Catargiu o numește cuib bun și călduros, care „atâta mă înlesnește, cât cum ies afară, răcesc“. Din acest cuib bun în iarna anului 1824 fu trimis în Transilvania, la Sibiu, cu depeșuri către Consulul-General rusesc, Pini, care pe atunci petrecea acolo.²⁾

Asemenea îl trimise mai târziu și Lascarache Bogdan în Basarabia, unde stătu un an și mai bine cu nește pricini de judecată ale boierului, pe cum apare din scrisoarea sa către doctorul Vasile Pop de dato 7 Decemvrie 1828.³⁾

Dar deși în aceste două familii el să bucură de o mare trecere; deși din când în când trăia clipe de liniște și îndestulare: totuși să poate zice, că dela izbucnirea revoluției lui Ipsilanti și până la redeschiderea școalelor naționale în Moldova, viața sa ne prezintă o pagină tristă de luptă continuă cu mizeria ce-l urmărea pas de pas în noua țară, cu sănătatea sa dărăpănată, și mai ales cu sufletul său simțitor și plin de bănat.

Întreagă lupta aceasta a nenorocosului Vasile Fabian Bob, să înfățișează, în colorii fidele, în scrisorile sale, care să porneau, în răstimpuri, nefățărte către biograful său de mai târziu, doctorul Vasile Pop.

Durere, că le cunoaștem numai fragmentar, dar și din puținul cât ne-a păstrat din ele condeiul cuminte al biografului des lăudat, încă ne putem închipui starea jalnică, în care să află în răstâmpul acesta.

La 23 Martie 1824 însuși scrie: „Pentru mine s'au sfârșit acuma; toate împrejurările m'au silit a urma un plan de viață, în care să trăiesc cât voiu putea mai neștiut de nime, din pricina aceasta am lăsat și eu numele bobului, care în pribegirile mele îmi era numai o boala pe cap, că în loc, să-mi ajute ceva, îmi făcea mai multă stinghereală, și pe lângă slava numelui ce purtam, zdrănteale ticăloșiei mele cu atâta mă arăta într-o mai mare urgisire.“⁴⁾

Dar hărnicia și viața sa retrasă nu-i aducea belșug și noroc nici la 1825. Căci la 17 April aceluiași an nu să putea lăuda cu mai mult, decât că are ce mânca, ce bea, și cu ce să îmbracă: „Nous avons assez a boir, et a manger, de quois nous habiller, et du temps a dormire, voila notre maniere a viore; jugez je vonz prie si une bête est plus mal'on heureuse que nous.“⁵⁾

¹⁾ Tot acolo pag. 155.

²⁾ Tot acolo, a. 1840, Nr. 33, pag. 25.

³⁾ Tot acolo, Nr. 34 pag. 265.

⁴⁾ Tot acolo, Nr. 31, pag. 244 not. 5.

⁵⁾ Tot acolo, Nr. 33, pag. 259 not. 16.

Și să vede, mizeria nu-l părăsi nici mai târziu, pecum mărturisește o altă scrisoare a sa dela 7 Decemvrie 1828, unde între altele zice: „iar după trecerea mea înapoi (din Basarabia) la Moldova alte împrejurări cu zătignire și nestatornicii ajungându-mă într-o așa vreme dintr-o neduinerie într'alta, nu mi-au lăsat nici un curaj a-ți scrie, și a te mai supăra cu așa fel de lamentații.“¹⁾

În afară de acestea, mai veni și alt rău, i-să stricase și sănătatea, de care să plânga în scrisoarea sa din 9 Maiu 1825: „Le mauvois etat de ma santé toujours chancelante m'oblige de faire un voyage jusque a Gadinz une tenne de mon Bojard pres de Roman...“²⁾

Dar decât toate acestea mai mult îl mistuia lupta cu însuși sufletul său.

În mijlocul nefericirilor, ce-l însoțeau credincioase, mai mult îl neliniștea cearta cu unchiul său, Vlădica Bob, și părerea de rău, că a părăsit pe aceia, pe care putea să-i fericească.

El însuși vine, în scrisoarea dela 29 April 1824, și-și zugrăvește lupta sufletească în cuvinte de adâncă duioșie:

„Izolot de toate facerile, folosirile, de rodul învățăturilor câștigate cu atâtea ostenele în cheltuiala tinerețelor pierdute, de părinți, prietini, cunoscuți, în scurt de toate acelea, cu care omul atârnă de viață în sinul unei patrii liniștite; cu pierderea tuturor acestora, pierzând și gustul unui tron trist și plin de amărăciune, nu mă mai țineam, că trăiesc, și dacă au mai putut luptă sângele în vinele mele, nimic n'a fost alta, ce l'ar fi mai mișcat, decât patima părerii de rău și neimpăcarea cugetului de a fi înzădărnicit așteptările și nădejdele făcătorului meu de bine, ținute mai mulți ani cu cheltuieli și faceri de bine. Acest ghimp singur a rămas cu mine, și în amanul vremilor turcești întovărășindu-mă în toate pribegirile și nevoile pe unde m'au purtat soartea mea; o greșală, la care brutia tinerețelor ne duce adeseori. Dacă s'ar putea spală cu izvorul lacrimilor a acestei nenorociri, și cu sudoarea nevoilor și trudelor fără nici o nădejde ce am vărsat aruncându-mă dintr'o țară în alta ca un prăpădit; ași putea nădăjdui încă a fi iertat de către Excelenția Sa, și m'ași bucura mai mult la o sufletească blagoslovenie, decât la o milă sau ajutor, care acum ar fi târzie. — Mi-să pare însă iarăși, că bănatul de a fi părăsit pe cei ce îi puteam noroci, este cu atâta mai greu, cu cât e mai rar prilejul de a-i mai afla.“³⁾

După 1828, când Vasile Fabian Bob ajunsese la catedră, starea sa materială s'a îmbunătățit rând pe rând, dar durerea sufletească a rămas, părerea de rău și bănatul din șirele de mai înainte, nu s'au premenit.

(Va urma).

¹⁾ Tot acolo, Nr. 34, pag. 265 not. 17.

²⁾ Tot acolo, Nr. 33, pag. 259 not. 15.

³⁾ Tot acolo, Nr. 33, pag. 258 not. 10.

Alcoolismul.

de Dr. I. Marcu și Șt. Roșian

Faptul că să insistă din nou asupra acestei lucrări dovedește cât de mare a fost lipsa acestei lucrări la noi și cât de mult să discută asupra ei.

Chestia tractată în aceasta broșură într'un chip larg și cât să poate de complet — e actuală, și — pot să spun, că nu avem o chestie mai de interes general, atât din punct de vedere moral cât și material, ca și chestia alcoolismului. Dacă noi, cari înțelegem răul ce-l produce alcoolismul în poporul nostru, și vedem ruinele în urma lui nu vom lupta din toate puterile contra lui, vom fi răspunzători nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și înaintea neamului nostru.

La noi e prima lucrare sistematică contra necumpătului în beuturi spirituoase. Ea tratează chestiunea din toate punctele de vedere așa cât rar fi aflu părere chiar și în număratoarele scrieri anti-alcoolice apărute în limbi străine. Fiecare paragraf se prezintă ca un întreg, așa că pentru conferințe, prelegeri populare, predici, în care să combată abuzul cu beuturile, e de nespus folos fiecăruia. — Partea igienică e tractată cu competența unui medic.

Tractarea peste tot e științifică, — dar cu toate acestea e clară și ușor de înțeles. Citirea cărții acesteia nu e numai folositoare, ci și interesată și plăcută.

Insemnătatea și actualitatea acestei broșuri să poate vedea și din cercularile Preaven. Ordinariat din Blaj și din Lugoj, unde să recomandă deosebit tuturor preoților și inteligențelor noștri. Cercularul P. V. Ordinariat de Lugoj, zice: „după studiarea conștiințioasă a materialului cuprins în ea cu toată sirguința se vor nisui a institui în tot locul Reuniuni de temperanță și despre rezultatul obținut în acest respect Ne vor raportă prin oficiile protopopești până la finea anului 1908.”

Costă 1 coroană 10 fileri, care preț — considerând mărimea și valoarea literară a cărții — e un bagatel.

Se află de vânzare la Librăria Semin. din Blaj.

Arta religioasă.

Din incidentul arestării bandei de francmasoni, cari furau obiecte antice din Bisericile franceze Henric Lavedan scrie în „Ilustrație” cumcă el a avut relații de comerț cu o femeie foarte cinstită care făcea negoț cu obiecte sacre vechi, dar veritabile. În prăvălia acestei femei a făcut cunoștință cu un preot bătrân șchiop și gâb, cari trăia din o modestă penziune, și pe lângă aceea, adună obiecte antice sacre de valoare artistică. Cu acela a vorbit de multeori despre artă și iată cum s'a exprimat odată când și-a prezentat colecția sa:

Preoții noștri tineri nu au nici o cunoștință despre arta religioasă. Nu li-se propune de loc, sau numai rău. Nu cunosc epocile, nici stilurile diferite. Nouă din zec sunt incapabili să distingă stilul roman, de cel ogival, ori cel strălucitor de cel din renaissance. Ignorează capitlurile și paginile Catedralei, această sublimă carte de piatră

care a fost numită Biblia săracilor de un tipograf din serolul al 15-lea. Resturile unei arte admirabile și cutezătoare ajunse intacte sau ciuntate până la noi, au asupra acestor prunci drăgălași și orbi efectul vechiturilor, li lasă indiferenți și răci, dacă nu le provoacă suris. Mai mare parte din ei preferază pentru ei și pentru bisericile lor niște Hristoși roșii și niște Madone vinete cu colori de păpușe cari desonorează sanctuarele noastre. De oarece ei nu iubesc de loc capodoperele din epocile productive și nici nu dau cu socoteală cât valorează obiectele acele, să întâmplă ca având una la mână de care pot să dispună, le vând pe preț ridicol unui neguțator de vechituri, fiind falosi că au putut câpăta bani spre a putea împărți între săracii lor, ori apoi nu le îngrijesc destul de bine, încât le fură dela ei și câte bogății un s'a pierdut în acest mod! Am adunat aceasta mică colecție lucrând cu evlavie și cu inima tocmai ca și când aș fi voit să scriu o rugăciune, cu cugetul să o las Seminarului S. Sulpice (seminarul teologic din Paris) ca elevii noștri, prin ea să câștige noțiunile cari le lipsește, și gustul frumosului, al frumosului religios care este primul între toate, aș putea zice unicul. Nu l-am mai revăzut pe Abbatele Gounelle. A murit de câțiva ani executând propusul sau drăgălaș și piu.

Dar de atunci seminarul s'a desființat, unde sunt Sulpicienii? Unde e mica colecție a bătrânului preot știop, cu pălăria de gardist? Dus'a fost, ori a fost împrăștiată, vândută în grabă? Cei trei porumbi euharistici cu pene de email cu ciocul fin de aur, cari le-am văzut atârinate de catenulele lor... sunt baremi la noi? sburătăresc în Franța? Ori sunt la Chicago în galantăruul vre-unui rege al slăniei, de unde nu mai pot să sboare?

La aceasta adaug numai: oare noi nu avem ce să învățăm din aceste șire scrise din inimă?

Romanul.

Bibliografie.

A apărut:

I. C. Panfu: Știința conturilor sau contabilitatea în partidă dublă, un volum de I—VIII+323 pagini octav mare. Cartea aceasta e scrisă pe baza teoriei nouă matematice și este menită de a face bune servicii ori și cui se va interesa de știința contabilității. Un avantaj mare oferă explicările populare ce s'au dat, precum și multe exemple iămurite. S'a purces în mod inductiv la compunerea acestei cărți, începând cu exemple de tot ușoare și continuând gradat cu exemple tot mai grele până se esplică complet aceasta știință frumoasă și utilă pentru poporul nostru. Regulele sunt extrase din exemplele indicate în carte. *Se recomandă membrilor din direcțiunea băncilor, celor ce au să facă revizii și control la socoteli, celor ce administrează averi sau poartă socoteli publice sau private, contabililor de specialitate și tuturor cari au daraveri comerciale.* — Se poate procura direct dela librăria editoare Ioan I. Ciurcu, Brașov, la tipografia și librăria A. Mureșian, cu prețul de 4 coroane, precum și la celelalte librării din patrie.

Hipnotism și Spiritism de Dr. V. Suciu. Pe 200 pag. f. 8°.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. Apologetica creștină vol. II. Tradițiunea și Biserica, de Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie.

Costă fiecare volum 5 cor. + 30 fil. porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție respnz.: Augustin Gruția.

(40) 3-10

De vânzare:

Un quant mai mare de altoi de viță clasa I-mă, altoiți în viță americană („Riparia portalis”) după metoda cea mai bună (altoirea forțată) în următoarele specii:

SOURI PENTRU VIN:		SPECIALITĂȚI DE MASĂ:	
Rizling italian (Olasz Rizling)	1000 buc. = 200 cor.	Chasselas blank	100 buc. = 22 cor.
Smighiră (Som, Furmint)	" " = 200 "	" Fontainebleau	" " = 24 "
Moi (Mustos fehér)	" " = 200 "	Madelaine Angevine	" " = 22 "
Mestecați (Vegyes borfaj)	" " = 180 "	Passatutti	" " = 24 "
Galbini (Mézes fehér)	" " = 200 "	Muscat Hamburg	" " = 30 "
Aramon (Aramón)	" " = 180 "	Suvenir de mileniu	10 " = 4 "
Goarneși (Járdovány)	" " = 200 "	Kosuth Lajos	10 " = 3 "
Fetești (Leányka)	" " = 200 "	Csaba gyöngye	1 " = 1 "
Altoi clasa II.			1000 buc. = 100 cor.

Perseci de 3 ani înalțime până la 2 $\frac{1}{2}$ metri 1000 buc. = 30 cor.

Soia (circa 100 kilogr.) 1 kilogr. = 50 fil.

La comande mai mare vând și pe schimb pe lângă caventi buni, terminul solvirii 1 Octombrie 1908.

La comande rog a se trimite $\frac{1}{3}$ anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se poșta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

Szancsal, u. p. Bálázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

Vițe nobilitate

trimite cu **garanță, asortiment bogat**, de tot soiul, firmă de mulți ani recunoscută ca prima și foarte solidă:

Prima pepinerie cu vițe nobilitate

de pe Târnava.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Medias (Ardeal) Nr. 54.

Cereți catalogul prețurilor!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Fiecare proprietar de vie să poate convinge înainte de a comanda de **solidaritatea firmei**, adresându-se verbal sau în scris la vre-o persoană cunoscută.

(30) 6-40

Podagră

reuma, junghieri, dureri de inchiaturi nu se mai ceacă de când folosim Elsa fluidul de Feller care lecuște numai decât. O duzină de probă costă franco 5 cor. A-se comanda dela Feller V. Eugen Stubica, Centrale 82 (cort. Zagrab) *Ida.*

Dracul în școală.

Povestire populară.

Tradusă după Bolonden de

Augustin Paul.

Prețul 1 cor. 50 fil.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima”

crudo . . . . . 6 cor.

legat . . . . . 9 „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo . . . . . 5 cor.

legat . . . . . 8 „

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 17-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. -- Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania”

din Sibiu

(28) 16-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

94,975.294 coroane.

9,293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.